YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (neljäs jaosto)

22 päivänä joulukuuta 2008 *

Asiassa C-48/07,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka cour d'appel de Liège (Belgia) on esittänyt 31.1.2007 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 5.2.2007, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Belgian valtio – Service public fédéral Finances

vastaan

Les Vergers du Vieux Tauves SA,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (neljäs jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja K. Lenaerts sekä tuomarit T. von Danwitz (esittelevä tuomari), E. Juhász, G. Arestis ja J. Malenovský,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

julkisasiamies: E. Sharpston,
kirjaaja: hallintovirkamies K. Sztranc-Sławiczek,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 14.2.2008 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Les Vergers du Vieux Tauves SA, edustajinaan avocat L. Herve ja avocat O. Robijns,

– Belgian hallitus, asiamiehenään L. Van den Broeck, avustajanaan avocat G. Vandersanden,

– Saksan hallitus, asiamiehinään M. Lumma ja C. Blaschke,

– Kreikan hallitus, asiamiehinään K. Georgiadis, I. Pouli, Z. Chatzipavlou ja S. Alexandridou,

– Espanjan hallitus, asiamiehenään M. Muñoz Pérez,

– Ranskan hallitus, asiamiehinään G. de Bergues ja J.-Ch. Gracia,

– Italian hallitus, asiamiehenään I. M. Braguglia, avustajanaan avvocato dello Stato P. Gentili,

– Alankomaiden hallitus, asiamiehinään H. G. Sevenster ja D. J. M. de Grave,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään V. Jackson, avustajanaan barrister K. Bacon,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään R. Lyal ja J.-P. Keppenne,

kuultuaan julkisasiamiehen 3.7.2008 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 23.7.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/435/ETY (EYVL L 225, s. 6) 3 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa vastakkain ovat Les Vergers du Vieux Tauves SA (jäljempänä VVT) ja Belgian valtio, edustajanaan liittovaltion verohallinto, ja joka koskee Belgian kuningaskunnan viranomaisten VVT:n NARDA SA:lta (jäljempänä NARDA) saamiin osinkoihin soveltamaa verokohtelua.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Direktiivi 90/435

3 Direktiivin 90/435 johdanto-osan kolmannessa perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”jäsenvaltioiden nykyiset eri jäsenvaltioissa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöiden välisiä suhteita sääntelevät verosäännökset eroavat toisistaan huomattavasti ja ovat yleisesti

ottaen vähemmän edullisia kuin samassa jäsenvaltiossa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöiden välisiin suhteisiin sovellettavat säännökset; eri jäsenvaltioissa sijaitsevien yhtiöiden välinen yhteistyö saatetaan tällä tavoin epäedullisempaan asemaan kuin samassa jäsenvaltiossa sijaitsevien yhtiöiden välinen yhteistyö; tämä epäedullisuus olisi poistettava ottamalla käyttöön yhteinen järjestelmä ja helpottamalla näin yhtiöiden ryhmittymistä yhteisössä”.

4 Tämän direktiivin 3 ja 4 artiklassa säädetään seuraavaa:

”*3 artikla*

1. Tätä direktiiviä sovellettaessa:

a) emoyhtiön asema on tunnustettava ainakin niille jäsenvaltiossa sijaitseville yhtiöille, jotka täyttävät 2 artiklassa säädetyt edellytykset ja joilla on vähintään 25 prosentin osuus samat edellytykset täyttävän toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhtiön pääomasta;

b) ’tytäryhtiöllä’ tarkoitetaan yhtiötä, jonka pääomasta toinen yhtiö omistaa a kohdan mukaisen osuuden.

2. Poiketen siitä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat:

– kahdenvälisin sopimuksin korvata pääomaosuutta koskevan edellytyksen äänioikeuksien hallintaa koskevalla edellytyksellä,

– olla soveltamatta tätä direktiiviä kyseisessä jäsenvaltiossa sijaitseviin yhtiöihin, joilla ei keskeytyksettä vähintään kahden vuoden ajan ole hallussaan emoyhtiön asemaan oikeuttavaa osuutta, sekä sellaisiin yhtiöihin, joista toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevalla yhtiöllä ei keskeytyksettä vähintään kahden vuoden ajan ole tällaista osuutta.

4 artikla

1. Jos emoyhtiölle tytäryhtiönsä osakkaana jaetaan voittoa muutoin kuin tämän selvitystilaan joutumisen yhteydessä, emoyhtiön sijaintivaltion on:

– joko oltava verottamatta tätä voittoa,

– –

2. Kukin jäsenvaltio voi kuitenkin säätää, ettei osuuteen liittyviä kuluja tai tytäryhtiön voitonjaosta johtuvia arvonalennuksia saa vähentää emoyhtiön verotettavista voitoista. Jos näissä tapauksissa osuuteen liittyvät hallintokulut vahvistetaan vakiomenetelmällä, vakiomäärä ei saa olla suurempi kuin 5 prosenttia tytäryhtiön jakamista voitoista.

– –”

Belgian säännöstö

5 Siviililain (code civil) 578 §:ssä säädetään seuraavaa:

”Käyttö- ja tuotto-oikeus (usufruit) on oikeus nauttia toisen omaisuudesta kuten omistaja itse, kuitenkin sillä edellytyksellä, että omaisuuden arvo säilyy.”

6 Laki emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 23.7.1990 annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin täytäntöönpanosta Belgian lainsäädännössä on annettu 23.10.1991 (Moniteur belge 15.11.1991, s. 25619).

7 Tällä lailla kumottiin siihen asti voimassa olleeseen 26.2.1964 annettuun tuloverolakiin (code des impôts sur les revenus; Moniteur belge, 10.4.1964, s. 3810) sisältynyt edellytys, jonka mukaan osinkoa saavan yhtiön on oltava osinkoa jakavan yhtiön osakkeenomistaja täydellä omistusoikeudella voidakseen saada vähentää osingot verotettavista voitoistaan.

8 Vuoden 1992 tuloverolain, joka on konsolidoitu 10.4.1992 annetulla kuninkaallisella asetuksella (Moniteur belge 30.7.1992, s. 17120), 202 §:n pääasian tosiseikastoon sovellettavassa versiossa (jäljempänä CIR 1992) säädetään seuraavaa:

”1. Verokauden voitoista on myös vähennettävä, siltä osin kuin ne on sisällytetty veron määräytymisperusteeseen:

1) osingot, poikkeuksena tulot, jotka on saatu luovutettaessa yhtiölle sen omia osakkeita tai osuuksia tai yhtiön omaisuuden täyden ja osittaisen jakamisen yhteydessä

– –

2. Yhtiöllä on oikeus vähentää 1 momentin 1 ja – – kohdassa tarkoitetut tulot vain, jos sillä on kyseisten tulojen maksamisesta päätettäessä tai tulojen maksuhetkellä vähintään 5 prosentin osuus tuloja jakavan yhtiön yhtiöpääomasta tai jos tämän osuuden arvo on vähintään 50 miljoonaa Belgian frangia.

_ _”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymys

9 VVT-yhtiö, jonka kotipaikka on Belgiassa, hankki vuoden 1999 aikana käyttö- ja tuotto-oikeuden (usufruit) NARDA-yhtiön osakkeisiin kymmeneksi vuodeksi. Viimeksi mainitun yhtiön kotipaikka on myös Belgiassa, kuten VVT:n ja Belgian hallituksen yhteisöjen tuomioistuimelle oikeudenkäyntimenettelyn aikana toimittamista huomautuksista ilmenee. BEPA SA (jäljempänä BEPA) hankki samojen osakkeiden omistusoikeuden.

10 Belgian hallitus viittaa Belgian siviililain 578 §:ään ja esittää, että käyttö- ja tuotto-oikeus antaa haltijalleen oikeuden nauttia toisen omaisuudesta. Se täsmentää, että käyttö- ja tuotto-oikeuden haltijalla on oikeus vain jaettuihin voittoihin ja oikeus jakamatta jätettyyn voittoon jää omistajalle.

11 Administration des contributions directes (veroviranomainen) eväsi verovuosien 2000–2002 osalta VVT:ltä, joka yhtiöveroilmoituksessaan oli vähentänyt NARDA-yhtiöltä saadut osingot lopullisesti verotettuina tuloina, tämän vähennyksen ja vaati näitä osinkoja vastaavan veron maksamista.

12 VVT teki oikaisuvaatimuksen näistä lisäsuorituksista sillä perusteella, että riidanalaisia osinkoja on pidettävä lopullisesti verotettuina tuloina, vaikka sillä oli vain käyttö- ja tuotto-oikeus kyseisiin osakkeisiin näiden osinkojen maksuhetkellä.

13 Administration des contributions directes hylkäsi tämän oikaisuvaatimuksen ja katsoi, että CIR 1992:n 202 §:ssä tarkoitettua vähennystä ei voida vaatia kyseisiin osuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden perusteella vaan se voidaan myöntää vain sille, joka omistaa osuudet täydellä omistusoikeudella. VVT riitautti tämän päätöksen tribunal de première instance de Namurissa, joka 23.11.2005 antamallaan tuomiolla hyväksyi sen vaatimukset.

14 Cour d'appel de Liège, johon liittovaltion verohallinto valitti tästä tuomiosta, päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavan ennakkoratkaisukysymyksen:

"Onko 28.12.1992 annettu laki, jolla on muutettu [CIR] 1992:n 202 §:ää tukeutumalla [direktiiviin 90/435], jossa asetetaan edellytykseksi, että osingonsaajalla on osuus osinkoa jakaneen yhtiön osakepääomasta, ristiriidassa kyseisen direktiivin ja erityisesti sen 3, 4 ja 5 artiklan kanssa sen vuoksi, että kyseisessä laissa ei säädetä nimenomaisesti edellytykseksi osinkoja koskevan verovapautusjärjestelmän soveltamiselle, että osingonsaajan osuuden yhtiössä on perustuttava osakkeiden täyteen omistusoikeuteen, ja koska se mahdollistaa siten valittajan vastapuolen esittämän tulkinnan, jonka mukaan osingonsaaja voi päästä kyseisen verovapautusjärjestelmän piiriin pelkän osakkeisiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden (usufruit) perusteella?"

Yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta ja ennakkoratkaisukysymyksen tutkittavaksi ottaminen

15 Niin VVT, Kreikan hallitus kuin Euroopan yhteisöjen komissiokin puoltavat ennakkoratkaisupyynnön tutkittavaksi ottamista, kun taas Italian hallitus katsoo tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten puuttuvan ja Saksan, Ranskan, Alankomaiden ja Ison-Britannian hallitukset esittävät epäilyjä tutkittavaksi ottamista koskevien edellytysten täyttymisestä. Belgian hallitus, joka ei kirjallisissa huomautuksissaan tehnyt mitään muodollista väitettä yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan puuttumisesta, riitautti toimivallan suullisessa käsittelyssä.

16 Aluksi on syytä muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan EY 234 artiklan mukaisessa yhteisöjen tuomioistuimen ja kansallisten tuomioistuimien välisessä yhteistyössä on yksinomaan kansallisen tuomioistuimen, jossa asia on vireillä ja joka vastaa annettavasta ratkaisusta, tehtävänä kunkin asian erityspiirteiden perusteella harkita, onko ennakkoratkaisu tarpeen asian ratkaisemiseksi ja onko sen yhteisöjen tuomioistuimelle esittämillä kysymyksillä merkitystä asian kannalta (ks. vastaavasti erityisesti asia C-415/93, Bosman, tuomio 15.12.1995, Kok. 1995, s. I-4921, 59 kohta; asia C-28/95, Leur-Bloem, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4161, 24 kohta; asia C-306/99, BIAO, tuomio 7.1.2003, Kok. 2003, s. I-1, 88 kohta ja asia C-217/05, Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, tuomio 14.12.2006, Kok. 2006, s. I-11987, 16 kohta).

17 Jos kansallisten tuomioistuinten esittämät kysymykset koskevat yhteisön oikeuden tulkintaa, yhteisöjen tuomioistuimen on siis periaatteessa vastattava kysymyksiin, ellei ole ilmeistä, että ennakkoratkaisupyynnöllä pyritään todellisuudessa saamaan yhteisöjen tuomioistuimelta ratkaisu näennäisen oikeudenkäyntiasian avulla taikka neuvoa-antava lausunto yleisluonteisista tai hypoteettisista kysymyksistä tai että yhteisön oikeuden tulkitsemisella ei ole mitään yhteyttä kansallisessa tuomioistuimessa käsiteltävänä olevan asian tosiseikkoihin tai kohteeseen taikka että yhteisöjen tuomioistuimella ei ole tiedossaan niitä tosiseikkoja tai oikeudellisia seikkoja, jotka ovat tarpeen, jotta se voisi antaa hyödyllisen vastauksen sille esitettyihin kysymyksiin (ks. em. asia BIAO, tuomion 89 kohta ja em. asia Confederación Española de Empresarios de Estaciones de Servicio, tuomion 17 kohta).

18 Tässä asiassa ei kuitenkaan ole kyse tällaisesta tilanteesta.

19 Aluksi on todettava, että ennakkoratkaisupyyntöä koskevassa päätöksessä annettujen tietojen vähäisestä määrästä ei seuraa, että tutkittavaksi ottamisen edellytykset eivät tämän ennakkoratkaisupyynnön osalta täyttyisi. Huolimatta siitä, että tämä päätös sisältää vähän tietoja tosiseikoista ja asiaan liittyvästä kansallisesta säännöstöstä, sen perusteella voidaan todeta esitetyn kysymyksen laajuus, kuten muiden kuin pääasian asianosaisten yhteisöjen tuomioistuimelle toimittamien huomautusten sisältö osoittaa. Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on saanut VVT:n ja Belgian hallituksen esittämistä kirjallisista huomautuksista riittävästi tietoja tulkitakseen yhteisön oikeuden määräyksiä ja säännöksiä pääasian perusteena olevan tilanteen osalta ja antaakseen hyödyllisen vastauksen esitettyyn kysymykseen.

20 Samoin Italian hallituksen esittämä oikeudenkäyntiväite, jonka mukaan ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei ole osoittanut, että yhteisöjen tuomioistuimen vastaus esitettyyn kysymykseen on tässä asian käsittelyn vaiheessa välttämätön pääasian ratkaisemiseksi, on hylättävä. EY 234 artiklan toisen kohdan mukaan kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää, missä käsittelyn vaiheessa sen on syytä esittää ennakkoratkaisukysymys yhteisöjen tuomioistuimelle (ks. yhdistetyt asiat 36/80 ja 71/80, Irish Creamery Milk Suppliers Association ym., tuomio 10.3.1981, Kok. 1981, s. 735, 5 kohta; asia C-236/98, JämO, tuomio 30.3.2000, Kok. 2000, s. I-2189, 30 kohta ja asia C-303/06, Coleman, tuomio 17.7.2008, Kok. 2008, s. I-5603, 29 kohta).

21 Belgian hallituksen esittämien huomautusten osalta on ensin muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhteisöjen tuomioistuimen toimivalta ulottuu lähtökohtaisesti yhteisön oikeuden säännöksiä koskevien ennakkoratkaisukysymysten ratkaisemiseen sellaisissa tapauksissa, joissa pääasian tosiseikat jäävät yhteisön oikeuden soveltamisalan ulkopuolelle mutta joissa yhteisön oikeuden säännöksiä

sovelletaan kansallisen oikeuden perusteella (ks. erityisesti em. asia Leur-Bloem, tuomion 27 kohta; asia C-130/95, Giloy, tuomio 17.7.1997, Kok. 1997, s. I-4291, 23 kohta; asia C-247/97, Schoonbroodt, tuomio 3.12.1998, Kok. 1998, s. I-8095, 14 kohta ja asia C-170/03, Feron, tuomio 17.3.2005, Kok. 2005, s. I-2299, 11 kohta).

22 Ensinnäkin Belgian hallitus on suullisessa käsittelyssä esittänyt epäilyksiä siitä, onko CIR 1992:n 202 §:n 2 momentilla tarkoitettu panna täytäntöön asiaankuuluva direktiivin 90/435 säännös ja viitataanko tässä ensimmäisessä säännöksessä valtionsisäisten tilanteiden osalta tämän direktiivin mukaisiin ratkaisuihin. Tältä osin on muistettava, että sama hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan todennut, että Belgian lainsäätäjä on päättänyt ulottaa tämän direktiivin täytäntöönpanon koskemaan belgialaisten emoyhtiöiden ja tytäryhtiöiden välisiä suhteita välttääkseen sen, että toisia belgialaisia yhtiöitä syrjitään tytäryhtiön emoyhtiölle jakamien voittojen verotuksen osalta tytäryhtiön kotipaikkavaltion perusteella. Lisäksi 23.10.1991 annetulla lailla emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 23.7.1990 annetun Euroopan yhteisöjen neuvoston direktiivin täytäntöönpanosta Belgian lainsäädännössä on sen nimikkeen osoittamalla tavalla nimenomaan tarkoitettu panna mainittu direktiivi täytäntöön.

23 Toisekseen Belgian hallituksen näkemykset siitä, että pyydetty yhteisön oikeuden tulkinta on vain yksi huomioon otettava seikka, kun kansallista oikeutta tulkitaan, joten yhteisöjen tuomioistuimen tuomio ei sitoisi ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta, eivät saata yhteisöjen tuomioistuimen toimivaltaa kyseenalaiseksi.

24 Tältä osin on huomautettava, että käsiteltävänä olevan asian olosuhteet poikkeavat olosuhteista asiassa C-346/93, Kleinwort Benson, jossa on annettu tuomio 28.3.1995 (Kok. 1995, s. I-615) ja jossa yhteisöjen tuomioistuin totesi, että siltä puuttuu toimivalta antaa ratkaisu ennakkoratkaisukysymykseen, koska sen ratkaisu ei sitoisi ennakkoratkaisupyynnön esittänyttä tuomioistuinta. Tässä viimeksi mainitussa asiassa kyseessä olleessa kansallisessa säännöstössä tyydyttiin ottamaan malliksi tuomioistuimen

toimivallasta ja tuomioiden täytäntöönpanosta yksityisoikeuden alalla 27.9.1968 tehty yleissopimus (EYVL 1972, L 299, s. 32) ja toistamaan vain osittain sen sanamuoto.

25 Tosin tässä oikeudenkäynnissä ennakkoratkaisun esittänyt tuomioistuin ei ota eksplisiittisesti kantaa siihen, sitoisiko yhteisöjen tuomioistuimen tuomio sitä tai missä määrin tuomio sitoisi sitä, kun se ratkaisee pääasiaa. Kuitenkin se, että tämä tuomioistuin on kääntynyt yhteisöjen tuomioistuimen puoleen esittääkseen tälle ennakkoratkaisukysymyksen ja että se on kysymyksessään todennut kansallisen säännöstön ja direktiivin 90/435 välillä olevan yhteyden, johtaa ajattelemaan, että mainittu tuomio sitoisi tätä tuomioistuinta. Belgian hallituksen suullisessa käsittelyssä tältä osin esittämät selitykset eivät sisällä objektiivisia viitteitä siitä, ettei näin olisi.

26 Kolmanneksi, kuten edellä mainitussa asiassa Leur-Bloem annetun tuomion 21 ja 33 kohdasta ilmenee, se seikka, että CIR 1992:n 202 §:n 2 momentin tulkinta ei perustu yksin tuomioon, jota yhteisöjen tuomioistuimelta pyydetään, ei ole esteenä sille, että tämä ratkaisee esitetyn kysymyksen.

27 EY 234 artiklan mukaisen kansallisten tuomioistuinten ja yhteisöjen tuomioistuimen välisen tehtävien jaon mukaan viimeksi mainittu ei voi kansalliselle tuomioistuimelle antamassaan vastauksessa ottaa huomioon niiden kansallisen lainsäädännön säännösten yleistä rakennetta, jotka viitatessaan yhteisön oikeuteen samalla määrittelevät tämän viittauksen laajuuden (ks. yhdistetyt asiat C-297/88 ja C-197/89, Dzodzi, tuomio 18.10.1990, Kok. 1990, s. I-3763, Kok. Ep. X, s. 555, 42 kohta). Näin ollen sen huomioon ottaminen, missä määrin kansallinen lainsäätäjä on alistanut yksinomaisesti valtion sisäiset tilanteet yhteisön oikeuden alaisuuteen, kuuluu ainoastaan kansalliseen oikeuteen ja näin ollen kyseisen jäsenvaltion tuomioistuinten yksinomaiseen toimivaltaan (em. yhdistetyt asiat Dzodzi, tuomion 42 kohta; asia C-73/89, Fournier,

tuomio 12.11.1992, Kok. 1992, s. I-5621, 23 kohta ja em. asia Leur-Bloem, tuomion 33 kohta). Sitä vastoin yhteisön oikeuden osalta ennakkoratkaisun esittänyt tuomioistuin ei voi poiketa, siltä osin kuin kansallisessa lainsäädännössä viitataan yhteisön oikeuteen, yhteisöjen tuomioistuimen antamasta tulkinnasta.

28 Näin ollen Belgian hallituksen väitteet, joilla se kyseenalaistaa yhteisöjen tuomioistuimen toimivallan, on hylättävä.

29 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ennakkoratkaisukysymykseen on syytä vastata.

Ennakkoratkaisukysymyksen tarkastelu

30 Kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee pääasiallisesti sitä, kattaako direktiivin 90/435 3 artiklassa oleva käsite ”osuus toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhtiön pääomasta” yhtiöosuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden.

31 Tähän kysymykseen vastaamiseksi on verrattava ensin yhtiöosuuksien omistajan ja yhtiöosuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden haltijan oikeudellista asemaa.

32 Belgian hallituksen huomautuksista seuraa, että Belgian siviililain 578 §:n mukaan käyttö- ja tuotto-oikeus antaa haltijalleen oikeuden nauttia toisen omaisuudesta. Tästä seuraa, että käyttö- ja tuotto-oikeus muodostaa oikeudellisen suhteen sen haltijan ja omistajan, jonka omistusoikeutta käyttö- ja tuotto-oikeus rajoittaa, välille.

33 Näin ollen, koska VVT ei pääasiassa ole NARDA:n osakkeiden omistaja, sen oikeudellinen suhde viimeksi mainittuun ei perustu osakkuuteen vaan käyttö- ja tuotto-oikeuteen, jonka haltija se on. Tämä käyttö- ja tuotto-oikeus antaa VVT:lle mahdollisuuden käyttää tiettyjä normaalisti BEPA:lle mainittujen osakkeiden omistajana kuuluvia oikeuksia.

34 Sitä vastoin BEPA:n oikeudellinen suhde NARDA:han on osakkuussuhde, joka on seurausta yksin siitä, että se hallitsee omistajana osuutta viimeksi mainitun osakepääomasta. Tämä BEPA:n omistus täyttää selvästi direktiivin 90/435 3 artiklan mukaisen edellytyksen ”osuuden omistamisesta pääomasta”, ja tätä yhtiötä on sillä edellytyksellä, että se täyttää myös muut tässä direktiivissä asetetut kriteerit, pidettävä mainitun 3 artiklassa tarkoitettuna ”emoyhtiönä”.

35 Näin ollen on tutkittava, voidaanko yhtiöosuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden haltijaa, joka on eri yhtiö kuin näiden osuuksien omistaja, myös pitää emoyhtiönä, eli yhtiön osuuden omistajana direktiivin 90/435 3 artiklassa tarkoitetulla tavalla.

36 Kuten erityisesti direktiivin 90/435 johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenee, direktiivillä pyritään yhteisen verojärjestelmän käyttöönottamisella poistamaan se, että eri jäsenvaltioissa sijaitsevien yhtiöiden välinen yhteistyö on epäedulli-

semmassa asemassa kuin samassa jäsenvaltiossa sijaitsevien yhtiöiden välinen yhteistyö, ja helpottamaan näin yhtiöiden ryhmittymistä yhteisön tasolla (ks. asia C-294/99, Athinaïki Zythopoiïa, tuomio 4.10.2001, Kok. 2001, s. I-6797, 25 kohta; asia C-446/04, Test Claimants in the FII Group Litigation, tuomio 12.12.2006, Kok. 2006, s. I-11753, 103 kohta; asia C-27/07, Banque Fédérative du Crédit Mutuel, tuomio 3.4.2008, Kok. 2008, s. I-2067, 23 kohta ja vastaavasti asia C-284/06, Burda, tuomio 26.6.2008, Kok. 2008, s. I-4571, 51 kohta).

37 Kun direktiivin 90/435 tarkoituksena on tytäryhtiöiden emoyhtiöilleen jakaman voiton kaksinkertaisen verotuksen poistaminen, sillä pyritään yleisellä tavalla poistamaan yritysten väliseen rajatylittävään yhteistyöhön liittyvät haitat, jotka ovat seurausta myös johdanto-osan kolmannesta perustelukappaleesta ilmenevällä tavalla siitä, että eri jäsenvaltioissa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöiden välisiä suhteita sääntelevät verosäännökset ovat yleisesti ottaen vähemmän edullisia kuin samassa jäsenvaltiossa sijaitsevien emo- ja tytäryhtiöiden välisiin suhteisiin sovellettavat säännökset.

38 Direktiivin 90/435 3 artiklan 1 kohdan a alakohdassa asetetaan edellytykseksi sille, että yhtiöllä tunnustetaan olevan emoyhtiön asema, se, että tämä yhtiö omistaa osuuden toisen yhtiön pääomasta. Mainitun direktiivin 3 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaan ”tytäryhtiöllä” tarkoitetaan yhtiötä, jonka pääomasta osuus omistetaan. Tästä seuraa, että mainitun 3 artiklan mukainen käsite ”osuuden omistaminen pääomasta” viittaa emoyhtiön ja tytäryhtiön välillä olevaan oikeudelliseen suhteeseen. Tämän viimeisen säännöksen sanamuodosta seuraa siis, että sillä ei tarkoiteta tilannetta, jossa emoyhtiö siirtää kolmannelle taholle, tässä tapauksessa käyttö- ja tuotto-oikeuden haltijalle, sellaisen oikeudellisen suhteen tytäryhtiöön, jonka perusteella tätä kolmatta tahoa voitaisiin myös pitää emoyhtiönä.

39 Siten direktiivin 90/435 3 artiklan sanamuodosta seuraa, että käsite ”osuuden omistaminen yhtiön pääomasta” ei tässä säännöksessä tarkoitetulla tavalla kata sitä, että yhtiöllä on käyttö- ja tuotto-oikeus osuuteen toisen yhtiön pääomasta.

40 Direktiivin 90/435 säännösten rakenne tukee tätä arviointia.

41 Ensinnäkin tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohta koskee tilannetta, jossa ”emoyhtiölle tytäryhtiönsä osakkaana jaetaan voittoa”. Yhtiöosuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden haltija saa kuitenkin yhtiön jakamia osinkoja käyttö- ja tuotto-oikeutensa perusteella. Sen oikeudellinen asema suhteessa tytäryhtiöön ei voi olla osakkaan asema, sillä se perustuu yksinomaan tytäryhtiön pääomaosuuden omistajan sille siirtämään käyttö- ja tuotto-oikeuteen, kuten julkiasiamies ratkaisuehdotuksensa 57 kohdassa esittää.

42 Toisekseen jäsenvaltiot voivat direktiivin 90/435 4 artiklan 2 kohdan mukaan säätää, että tytäryhtiön voitonjaosta johtuvia arvonalennuksia ei saada vähentää emoyhtiön verotettavista voitoista. Tämän säännöksen perusteella jäsenvaltiot voivat säätää toimenpiteistä, joilla estetään emoyhtiötä saamasta kaksinkertaista veroetua. Tällainen yhtiö voisi yhtäältä tämän direktiivin 4 artiklan 1 kohdan ensimmäisen luetelmakohdan perusteella saada voittoa, jota ei veroteta, ja toisaalta saada verovähennyksen mainittujen voittojen jakamisesta johtuvasta osuuden arvon alenemisesta.

43 Toisaalta, kuten Belgian hallituksen kirjallisista huomautuksista ilmenee, käyttö- ja tuotto-oikeuden haltijalla on oikeus vain jaettuihin voittoihin, kun taas jakamattomat voitot kuuluvat omistajalle. Näin niin käyttö- ja tuotto-oikeuden haltija kuin omistajakaan ei voi voitonjakotilanteessa saada kaksinkertaista veroetua, koska omistajalle ei jaeta voittoa ja koska käyttö- ja tuotto-oikeuden haltijalla on oikeus vain jaettuihin voittoihin. Kun voitonjako johtaa osuuden arvon alenemiseen, jäsenvaltioille jätettyä mahdollisuutta säätää siitä, että tätä arvonalentumista ei voida vähentää emoyhtiön verotettavista voitoista, ei voida käyttää kuin siinä tapauksessa, että sama yhtiö saa jaetut voitot ja kärsii tästä jaosta johtuvan arvonalennuksen. Tämä vahvistaa sen, että yhteisön lainsäätäjä on katsonut, että ”emoyhtiö” direktiivin 90/435 merkityksessä on yksi ja sama yhtiö.

44 Kun otetaan huomioon direktiivin 90/435 säännösten selkeä ja yksiselitteinen sanamuoto, joka saa tukea säännösten rakenteesta, mainitun direktiivin 3 artiklan käsitettä osuuden omistamisesta toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhtiön pääomasta ei voida tulkita siten, että se kattaa toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhtiön pääomasta omistettuun osuuteen kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden, eikä tällä tavoin voida laajentaa jäsenvaltioiden siihen liittyviä velvollisuuksia (ks. analogisesti asia C-220/03, EKP v. Saksa, tuomio 8.12.2005, Kok. 2005, s. I-10595, 31 kohta ja asia C-263/06, Carboni e derivati, tuomio 28.2.2008, Kok. 2008, s. I-1077, 48 kohta).

45 Vaikka pääasiassa on kyseessä puhtaasti valtionsisäinen tilanne, on huomattava, että yhteisön oikeudessa edellytetään, että rajatylittävissä tilanteissa jäsenvaltio, joka vapauttaa osinkojen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi verosta sekä sellaiset osingot, jotka jaetaan yhtiölle, joka omistaa täysin omistusoikeuksin osuuden osinkoa jakavasta yhtiöstä, että sellaiset osingot, jotka jaetaan yhtiölle sen tällaisiin osuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden perusteella, soveltaa samaa verokohtelua yhtiön samassa jäsenvaltiossa asuvalta yhtiöltä saamiin osinkoihin kuin sen toisessa jäsenvaltiossa asuvalta yhtiöltä saamiin osinkoihin.

46 Tältä osin on todettava, että niiden omistusosuuksien osalta, jotka eivät kuulu direktiivin 90/435 soveltamisalaan, jäsenvaltioiden tehtävänä on tosiasiassa määrittää, onko – ja missä määrin – jaetun voiton kaksinkertaista verotusta vältettävä, ja ottaa tässä tarkoituksessa käyttöön yksipuolisesti tai muiden jäsenvaltioiden kanssa tekemiensä sopimusten kautta järjestelyjä tämän kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi, mikä pelkästään ei kuitenkaan mahdollista sitä, että jäsenvaltiot voisivat soveltaa EY:n perustamissopimuksessa taattujen liikkumisvapauksien vastaisia toimenpiteitä (ks. vastaavasti asia C-374/04, Test Claimants in Class IV of the ACT Group Litigation, tuomio 12.12.2006, Kok. 2006, s. I-11673, 54 kohta ja asia C-379/05, Amurta, tuomio 8.11.2007, Kok. 2007, s. I-9569, 24 kohta).

47 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännöstä ilmenee, että olipa ketjuverotuksen tai taloudellisen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tai vähentämiseksi hyväksytty järjestely millainen tahansa, perustamissopimuksessa taatut liikkumisvapaudet ovat esteenä sille, että jäsenvaltio kohtelee ulkomaisia osinkoja epäedullisemmin kuin kotimaisia osinkoja, jollei erilainen kohtelu koske tilanteita, jotka eivät ole objektiivisesti arvioituina toisiinsa rinnastettavissa, tai jollei se ole perusteltu yleistä etua koskevista pakottavista syistä (ks. em. asia Test Claimants in the FII Group Litigation, tuomion 46 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

48 Lisäksi tulkinta, jonka mukaan jäsenvaltion, joka saatujen osinkojen vapauttamiseksi verosta kohtelee sellaista osinkoja saavaa yhtiötä, joka on yhtiöosuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden haltija, ja yhtiötä, joka omistaa yhtiöosuudet, samalla tavalla, on ulotettava tämä sama verokohtelu toiseen jäsenvaltioon sijoittuneesta yhtiöstä saatuihin osinkoihin, on sopusoinnussa direktiivin 90/435 tavoitteen, joka on yhtiöiden ryhmittymistä yhteisön tasolla haittaavan epäedullisuuden poistaminen ja jaettujen osinkojen kaksinkertaisen verotuksen välttäminen monikansallisen konsernin sisällä, kanssa.

49 Kaiken edellä esitetyn perusteella esitettyyn kysymykseen on vastattava, että direktiivin 90/435 3 artiklassa oleva käsite ”osuuden omistaminen toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhtiön pääomasta” ei kata yhtiöosuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden hallintaa. Kuitenkin rajatylittäviin tilanteisiin sovellettavien, EY:n perustamissopimuksessa taattujen liikkumisvapauksien mukaan silloin, kun jäsenvaltio saatujen osinkojen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi vapauttaa verosta sekä

sellaiset osingot, jotka jäsenvaltiossa asuva yhtiö saa toisesta samassa jäsenvaltiossa asuvasta yhtiöstä, josta se omistaa täysin omistusoikeuksin osuuden, että sellaiset osingot, jotka jäsenvaltiossa asuva yhtiö saa toisesta samassa jäsenvaltiossa asuvasta yhtiöstä, jonka yhtiöosuuksiin kohdistuva käyttö- ja tuotto-oikeus sillä on, tämän jäsenvaltion on sovellettava saatujen osinkojen vapauttamiseksi verosta samaa kohtelua sellaisiin osinkoihin, jotka jäsenvaltiossa asuva yhtiö saa toisessa jäsenvaltiossa asuvasta yhtiöstä, josta se omistaa täysin omistusoikeuksin osuuden, ja sellaisiin osinkoihin, jotka saa jäsenvaltiossa asuva yhtiö, jolla on yhtiöosuuksiin kohdistuva käyttö- ja tuotto-oikeus.

Oikeudenkäyntikulut

50 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (neljäs jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

Eri jäsenvaltioissa sijaitseviin emo- ja tytäryhtiöihin sovellettavasta yhteisestä verojärjestelmästä 23.7.1990 annetun neuvoston direktiivin 90/435/ETY 3 artiklassa oleva käsite ”osuuden omistaminen toisessa jäsenvaltiossa sijaitsevan yhtiön pääomasta” ei kata yhtiöosuuksiin kohdistuvan käyttö- ja tuotto-oikeuden hallintaa.

Kuitenkin rajatylittäviin tilanteisiin sovellettavien, EY:n perustamissopimuksessa taattujen liikkumisvapauksien mukaan silloin, kun jäsenvaltio saatujen osinkojen kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi vapauttaa verosta sekä sellaiset osingot, jotka jäsenvaltiossa asuva yhtiö saa toisesta samassa jäsenvaltiossa asuvasta yhtiöstä, josta se omistaa täysin omistusoikeuksin osuuden, että sellaiset osingot, jotka jäsenvaltiossa asuva yhtiö saa toisesta samassa jäsenvaltiossa asuvasta yhtiöstä, jonka yhtiöosuuksiin kohdistuva käyttö- ja tuotto-oikeus sillä on, tämän jäsenvaltion on sovellettava saatujen osinkojen vapauttamiseksi verosta samaa kohtelua sellaisiin osinkoihin, jotka jäsenvaltiossa asuva yhtiö saa toisessa jäsenvaltiossa asuvasta yhtiöstä, josta se omistaa täysin omistusoikeuksin osuuden, ja sellaisiin osinkoihin, jotka saa jäsenvaltiossa asuva yhtiö, jolla on yhtiöosuuksiin kohdistuva käyttö- ja tuotto-oikeus.

Allekirjoitukset